אמר רבא בדק ופנה בדק ואשכח לא האי מפני ליה גבי הנך תרי ולא הני תרי לגבי האי חד איכא דאמרי אמר רבא כיון שנתנה רשות לפנות מפנה להון ולישוינהו שכונת קברות אמר ריש לקיש עילא מצאו וטיהרו ארץ ישראל: בדק מעשרים אמה ולא מצא מאי אמר רב מנשיא בר ירמיה אמר רב שכונת קברות מאי טעמא אמר ר"ל עילא מצאו וטיהרו את ארץ ישראל: **מתני'** כל ספק נגעים בתחילה טהור עד שלא נזקק לטומאה משנזקק לטומאה ספקו טמא: **גמ'** מנא הני מילי אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא [1]לטהרו או לטמאו הואיל ופתח [בו] הכתוב בטהרה תחילה אי הכי אפילו משנזקק לטומאה נמי ספקו טהור אלא כי איתמר דרב יהודה אמר רב אהא איתמר אם בהרת קדמה לשער לבן טמא ואם שער לבן קודם לבהרת טהור ספק טמא ור' יהושע אמר כיהה מאי כיהה אמר רב יהודה כיהה וטהור ודילמא כיהה וטמא אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא לטהרו או לטמאו הואיל ופתח בו הכתוב בטהרה תחילה: **מתני'** בשבעה דרכים בודקין את הזב עד שלא נזקק לזיבה במאכל ובמשתה במשא ובקפיצה ובחולי ובמראה ובהירהור משנזקק לזיבה אין בודקין אותו אונסו וספיקו ושכבת זרעו טמאים שרגלים לדבר המכה את חבירו ואמדוהו למיתה והקל ממה שהיה לאחר מכאן הכביד ומת חייב ר' נחמיה אומר פטור שרגלים לדבר: **גמ'** מנא הני מילי אמר רבי נתן אמר קרא [2]והזב את זובו לראיה שלישית איתקש לנקיבה והתניא רבי אלעזר אומר בשלישית בודקין אותו ברביעית אין בודקין אותו אלא באתים קמיפלגי רבי אליעזר דריש אתים ורבנן לא דרשי אתים: אונסו וספיקו: אמר

אמר רבא בדקי ומצא גם השני ופנה: בדק ואשכח. ובדק עוד ומצא ג': לא [האי] מפני לגבי ב'. דאיגלאי מילתא שבמתכוון קברוהו כדי (לא) לישאר [שם]: ולא הני תרי מפנה לגבי חד. א"ל שיפנה שנים ויחזיר² לגבי חד אבל השלישי למקום שהיה בו קבר ואית דגרסי הכא ומשוי להו שכונת קברות פי' שיהיה בודק משם ולהלן עשרים אמה: **איכא** דאמרי כיון שניתן רשות לפנות. שכבר פינה קודם שידע ששלשה הם אף השלישי מפנה למקום שירצה דבאחד לא נתקן שכונת קברות וקצת קשה אם³ הלכה היא ושמא כל זה מן הלכה: ולישוינהו שכונת קברות ומשני אמר ר"ש בן לקיש עילא מצאו וטיהרו כל א"י ואין להחזיק טומאה ולהחמיר: **בדק** מכ' אמה ולא מצא מאי. דלאחד⁴ מן הרוחות מי אמרי' כי היכי דלרוח זה לא מצא לא יהא זה זקוק לבדוק לשאר הרוחות מדברות זו ליכא או לא: **אמר** רב משרשיא שכונת קברות. כלומר שכונת קברות של שלשה שנמצאו כבר יש לו אבל לא יצטרך יותר לבדוק מאי טעמא עילא מצאו וטיהרו את א"י אית דמפרשי בדק ולא מצא מאי מהו שיהא לחפור בעומק עד שיגיע לסלע או לבתולה: **כל** ספק נגעים בתחילה עד שלא נזקק לטומאה טהור. דאוקמיה אחזקתיה ובמסכת נגעים (פ"ה מ"ד) מפרש כיצד שנים שבאו אצל כהן בזה בהרת כגריס ובזה בהרת כסלע לסוף שבוע בזה כסלע ובזה כסלע ואינו יודע [איזה מהן] פשה טהור: משנזקק לטומאה. התם⁵ מפרש כיצד שנים באו אצל כהן בזה כסלע ובזה כגריס לסוף שבוע בזה כסלע ועוד ובזה [כסלע] ועוד טמאין לסוף בזה ובזה כסלע ואינו יודע איזה מהם היה שניהם טמאים עד שיחזיק לשניהם להיות כגריס דכל חד אוקמיה בחזקת טומאה: **מנא** הני מילי. דעד שלא נזקק לטומאה ספק נגעים להקל אמר קרא לטהרו (אומר) הואיל דפתח הכתוב בטהרה תחילה: **אי** הכי אפי' משנזקק לטומאה נמי. דהא לא איצטריך קרא לעד שלא נזקק לטומאה דתיפוק ליה לאוקמיה⁶ אחזקתיה אלא לנזקק לטומאה פר"ת: אלא אי איתמר דרב⁷ (הונא) אדר' יהושע איתמר דמטהר אפילו נזקק לטומאה אבל מתני' [דהכא] נאמר⁸ בין נזקק בין לא נזקק מסברא דאוקמיה אחזקתיה: **ורבי** יהושע אומר כיהה מאי כיהה כיהה וטהור ודלמא כיהה וטמא. ותימה דא"כ היינו ת"ק ופי' הר"ר יהודה מקורבייל ודילמא כיהה וטמא ובא לחלוק על ת"ק שתנא קמא [מטמאו] מספק ור' יהושע בא לומר שהוא ודאי מצורע ומשני לך⁹ דכיהה וטיהר לגמרי דאמר קרא לטהרו או לטמאו הואיל ופתח בטהרה תחילה לעולם לא נאמרה במצורע אלא טהור גמור או טמא גמור: **בשבעה** דרכים בודקין את הזב עד שלא נזקק [לזיבה]. כמו בראיה ראשונה או שניה: במאכל ובמשתה במשא ובקפיצה במראה. שראה איש ואשה נזקקין זה לזה וכן משמע במס' זבין (פ"ב מ"ב) דפליג רבי יהודה ואמר אפי' ראה בהמה חיה ועוף נזקקין זה לזה מהרהר¹⁰: משנזקק לטומאה כמו בראיה שלישית לרבנן פרק בנות כותים (נדה דף לה.) דמחייבי קרבן אבל¹¹ רביעית לר"א ליסתור מה שספר: אין בודקין אותו. דהא מבשרו ולא מחמת אונסו לא קאי אלא אשתים לרבנן או אשלישית לר"א: **אונסו.** כמו מאכל ומשתה והנך שבע דאמרינן שמרגילין זיבות טמא משנזקק לטומאה: ספקו ושכבת זרעו. מפ' בגמ': **רבי** נחמיה פוטר שרגלים לדבר. דמולה הוא הואיל והיקל ממה שהיה אידי דתנא שרגלים לדבר נקטי' הכא: **מנה"מ** א"ר [נתן] דאמר קרא והזב את זובו לזכר ולנקבה. והזב ראיה ראשונה את זובו ראיה שניה לזכר ולנקבה שלישית אקשיה רחמנא לנקבה ונקבה מטמאה באונס: **רבי** אלעזר אומר בשלישית בודקין אותו ברביעית אין בודקין אותו. מ"ט דר"א דלית ליה דרשה דאמרינן: אלא באתים קמיפלגי ר"א דריש הזב חדא את תרתי וזבו תלתא ברביעית אקשייה לנקבה ובפרק בנות כותים (נדה דף לה.) מפרש ליה הש"ס טפי:

אמר

אמר רבא בדק ופנה. בדק ומצא מת ופינהו ממקומו כדתנן נוטלו ואת תפוסתו: **בדק ופנה.** נמי לפני כדתנן מצא שנים נוטלן ואת תפוסתן ולבתר הכי בדק ואשכח שמצא שלישי א) לא מפני ליה גבי הנך קמאי: **ולא הנך תרי.** מפני להון גבי חד דמחזקינן ב) בשכונת קברות: ה"ג ג)**אמר רבא כיון שניתנה רשות לפנותן מפני להו ולישוינהו שכונת קברות אמר ר"ל עילא מצאו וטיהרו את א"י בדק מכ' אמה ולא מצא מאי אמר רב מנשיא בר ירמיה אמר רב** ד)**שמם שכונת קברות.** וה"פ אמר רבא כיון שניתנה רשות לפנות להן כשמצא את השנים כדתנן מצא שנים נוטלן ואת תפוסתן מפני להו להאי ג' ה) ואמאי מפני להו לישוינהו שכונת קברות שיחזרו למקומן ויחזיקו לאותו מקום כאילו עדיין יש שם מערות אחרות סביבותיו ולא יכנסו עושי טהרות לשם כדי שלא יאהילו על הטומאה: **אמר ר"ל עילא.** כלומר כשניתנה רשות לפנות בשלא מצא אלא אחד ושנים כי הדר ומצא להך שלישי מפני ו)להו גבייהו כדי לטהר את המקום הזה שלא להחזיקו שיש מערות סביבותיה שיהו כהנים ועושי ז)פסח מותרים להלך לשם: **קתני בודק ממנו ולהלן ואם בדק ולא מצא מאי.** מי אמרינן כיון דלא מצא אלא הנך ג' אתרמויי אתרמי דאיתקבור להכא ולא קנו מקומן או דלמא כיון דג' הן מחזקינן ליה בשכונת קברות ואסור לפנותן: **אמר רב מנשיא אמר רב ה"ז שכונת קברות מ"ט אמר ר"ל עילא מצאו וטיהרו את א"י.** גלע של מתים מצאו דמתרגמינן (בראשית ג) גלע עילא: **וטהרו את א"י.** כלומר אע"פ ח)שאין כאן אלא הללו ג' קברים אמרינן זו היא שכונת קברות של עיר ושאר סביבות העיר טהור ט): י)ה"ג **ספק טמא ר' יהושע אומר כיהה:** **מתני' בז' דרכים בודקים הזב עד שלא נזקק לטומאה.** עד שלא ראה ב' ראיות: **באכילה ובשתיה.** מחמת רוב אכילה ושתיה. כ) הדרכים האמורים כאן מביאים האדם לידי זיבה: **ובמראה.** שראה שד או ד"א ל)ונפחד מחמתו והוי אונס ואמר מר (נדה דף לה.) מבשרו מ) ולא מחמת אונסו: **משנזקק לזיבה.** שכבר ראה נ)ראיה שוב אין בודקין אותו: **שרגלים לדבר.** שלא ס) בא מחמת אונסו אלא מחמת זיבה ממש: **אונסו וספיקו ושכבת זרעו.** הכל טמאים מחמת זיבה דאי אפשר להם בלא נגיעי זיבה: **ורבי נחמיה פוטר שרגלים לדבר.** שלא ע) בא מחמת הכאה הואיל ומתחילה היקל ממה שהיה: **גמ' מנה"מ.** דמשנזקק לטומאת זיבה שוב אין בודקין אותו: **א"ר נתן אמר קרא והזב את זובו.** לזכר ולנקבה אחר שאמר הכתוב שתי זיבות זב וזובו הקיש הכתוב זכר לנקבה לראיה שלישית לומר לך מה נקבה דלא כתיב בה מבשרה ואפילו מאונסה הויא פ)טמאה אף זכר כיון שראה ב' פעמים שנזקק לטומאת ז' אפי' ראה את השלישית באונס כיון דחזא ב' פעמים שלא באונס צ)הוי טמא ומייתי קרבן: **ר"א אומר בשלישית בודקין אותו.** מפני הקרבן שאם ראה ק) ב' ראיות מחמת זיבות ואת השלישית באונס אינו מביא קרבן: **ברביעית אין בודקין אותו.** כלומר ר)כיון שראה שלש שלא באונס וראה את הרביעית בתוך ימי ספרו ואפי' אם היא באונס אין בודקין אותו אם מחמת אונסו היא אלא ש)סותרין את הכל כדמפרש במסכת נדה בפ' בנות כותים (דף לה.): **ר"א דריש אתים.** הזב חדא את תרתי וזבו תלתא ולרביעית איתקש לנקיבה דמטמאה אפי' באונס:

לא

עין משפט נר מצוה

מג א מיי' פי"ט מהל' טומאת מת הל"ג:

מד ב מיי' פי"ו מהל' טומאת צרעת הל"ה:

מה ג מיי' שם הל"ו:

מו ד מיי' שם פי"ב הל"ו סמג עשין רלד:

מז ה מיי' שם הל"ט:

מח ו מיי' פ"ב מהל' מחוסרי כפרה הל"ג סמג עשין רית ריט:

מט ז מיי' שם הל"ה:

נ ח מיי' פ"ב מהל' מטמאי משכב ומושב הל"ב והל' יג והל' יד:

נא ט מיי' פ"ד מהל' רוצח ושמירת נפש הל"ה:

◆

הגהות התוספות

1. נ"ל בדק ופנה בדק ומצא. 2. נ"ל השנים ויחזירם. 3. נ"ל אם לא. 4. תיבת לאחד נמחק. ונ"ל פי' אם בדק לאחד מן הרוחות ולא מצא, מי אמרי' כו'. 5. (משנה ה). 6. כפ"י דאוקמיה. 7. נ"ל דרב יהודה. 8. נ"ל מחלק. 9. נ"ל ומשני על כרחך. 10. תיבת מהרהר נראה מיותר. 11. תיבת אבל נמחק ונ"ל או.

◆

פי' הרא"ש

זמת חוורק את הוראי דבר דוע שאינו מן המת וגם ינו מטמא והשאר מצטרפין 'רוב בניינו ומניינו: ולרובע זקב עצמות ולמלא תרווד 'קב. כגון שנקבר המת ערום ארון של שיש ונפתח הארון ותחתיו ויצא מרקבותו דרך פתח העפר שתחת הארון ותחתיו הוא ספק אם מעפר ארץ הוא או מרקביבות מת והנמצא בתוך הארון וא ודאי ומצטרף כולו יחד מלא תרווד: אמר רבא בדק פנה ובדק ופנה בדק ואשכח. דין נמצא קבר א' ופנהו שם ולא הוה יודע שהיה ם קבר א' ושוב בדק ומצא חר ופנהו משם ושוב מצא בר ג': לא האי מפני גבי הנך ין יכול לפנות הג' מכאן כי וברר הדבר (שאינן) [שהן] כונת קברות: ולא הנך תרי גבי האי חד. גם לא חייבוהו כמים לחזור הב' למקומם ין שבשעה שפינם משם א היה ידוע שהיה שכונת ברות. איכא דאמרי כיון נתנה רשות לפנות מפני יון פי' שברשות פינם כל ון שלא מצא הג' מפנה גם ג' משם: ולישוינהו שכונת ברות. השתא מיהא איגליא לתא דהויא שכונת קברות מה יפנה הג': אמר ר"ל ילא מצאו. א"י בעלילה יעות ובסברא קטנה טהרו ץ ישראל משום כהנים שי טהרות והכא נמי כיון ברשות פינם הב' התירו נות גם הג' ולא דמי לקבר דוע דאסור לפנותו דאין ן ידיעה ודאית: בדק כ' מה ולא מצא. בתוך כ' שום ת מי אמרי' לא בדק שפיר ריך עוד לבדוק עד קרקע תולה: אמר רב ששת ה"ז כונת קברות. אין לטמא א ג' הראשונים שמצא ין צריך לבדוק עוד. וקיל פי' ט"ז דאהלות בתר הך שנה תנן הבודק בודק אמה ניח אמה עד שהוא מגיע לע או לקרקע בתולה. מא מתחלה צריך לבדוק קרקע בתולה. ועוד דלשון ז שכו' קברות לא משמע אי פי' עוד מפ' בדק כ' זה ולא מצא מהו שהצריכו דוק עוד כ' אמה מרוח זרת מי אמרי' כיון דלא וכח מהאי גיסא. אידך א נמי ליכא או דלמא

מסורת הש"ס

א) כתובות כ., ב) נגעים פ"ה מ"ד, ג) סנהדרין פז: נדה יט. ב"מ פו. כתובות עה: נגעים פ"ד מי"א, ד) [סנהדרין וכשאר דוכתי הנזכר ענין זה איתא רבה ובערכין ערך כהה כ' גרים אמר רבה כיהה], ה) קדושין כ: זבים פ"ב מ"ב, ו) [סנהדרין עח. ע"ש], ז) נדה לה. ע"ש לו. ע"ש, ח) [צ"ל רבי אליעזר], ט) [נדה לה.], י) [פסחים כב: וש"נ], כ) [ויקרא טו], ל) נ"א כ' ראיות [וכ"ה בכ"י], מ) צ"ל זקוק לחפור, נ) צ"ל שיחזור, ס) גי' א"מ או לטמאו.

◆

תורה אור השלם

1. זאת תורת נגע צרעת בגד הצמר או הפשתים או השתי או הערב או כל כלי עור לטהרו או לטמאו: ויקרא יג נט

2. והדוה בנדתה והזב את זובו לזכר ולנקבה ולאיש אשר ישכב עם טמאה: ויקרא טו לג

◆

נוסחת הריב"ן

א) שלישי דלאו אם מתחלה מצא שלשתן לא היה רשאי לפנותן מפני שנעשה שכונת קברות לא האי שלישי מפני ליה כו': ב) דמחזקינן ליה: ג) ה"ג א"ר אמר רב: ד) אמר רב שכונת. ה) שלישי גבייהו ואמאי כו' שיחזירו למקומן ויחזיק אותו מקום: ו) מפני ליה: ז) ועושי טהרות: ח) שלא מצאו אלא: ט) טהור דאמרינן ליכא שכונת קברות אחריתי הכא אלא הך שכונת קברות מפי' המורה הפי"ה: י) בכ"י איתא הכי עד שלא נזקק לטומאת נגעים דספק טהור ה"ג ספק טמא רבי יהושע כיהה מאי כיהה אמר רבה כיהה וטיהר: כ) ועניינם מפני יותר מדאי וכל הדרכים כו': ל) ונתפחד מחמת חרדה ופיתת זיבה והוי אונס: מ) שלא מחמת אונסו הוא אלא: נ) שלא מחמת כו' ממה שהיה מפי המורה הפי"ד: ס) היא זיבה: ע) זב הוי ומייתי קרבן: פ) שאם ראה את השלישית באונס: צ) לאחר שראה: ק) סותר את:

◆

מוסף רש"י

עילא מצאו וטיהרו את ארץ ישראל. עלילה בעלמא מצאו חכמים והחזיקו בה לתלות עליה לטהר את ארץ ישראל (כתובות כ.). **אם בהרת קדמה לשער לבן טמא.** דשער לבן מסימני טומאה וכגון שקדמה בהרת דכתיב (ויקרא יג) והוא נהפך שער לבן בבהרת (נדה יט. ובעי"ז ב"מ פו.). **ואם שער לבן קודם לבהרת טהור.** לפי מה שכתוב בתורה (ב"מ שם). **ספק.** אם זה קדם אם זה קדם (סנהדרין פז:). **כיהה וטהור.** כאילו כהה הנגע דהוי מסימני טהרה כשמשנהו הלובן לאחר הסגר ולרבנן אם נכנס למקדש חייב כרת ולר' יהושע פטור (שם). הרי הוא ככהה הנגע ממראתו שהוא טהור, ומשם ר' משה הדרשן שמעתי ור' יהושע קיהה, מאי קיהה אמר רבה קיהה וטיהר, כלומר קיהה כדבר ונחלק עליהם וטיהר, כאדם שניקהו שיניו על אדם שאין מסגת לדבריו, וכן מצאתי בת"כ ור' יהושע קיהה טיהר (כתובות עה: ובעי"ז נדה יט.). **בשבעה דרכים בודקין את הזב.** שמא מחמת אחד מהן ראה ולאונס היא וטהור, דרחמנא אמר מבשרו, מפלוי ולא מחמת

[illegible]

א. נראה דצ"ל וגם על פי זה יש לקיים גם לדברי המפרשי' כו'

Torah-Box.com diffusion du judaïsme aux francophones